

Fernando J. Muñoz

*η μαγείρισσα
του
Κασταμάρ*

μετάφραση
Δήμητρα Σταυρίδου

*Στη σύζυγό μου που είναι ο αέρας που αναπνέω, η θάλασσα
που μαίνεται και εισβάλλει σε όλο μου τον κόσμο.*

*Στη μητέρα μου, την πρώτη που με ώθησε να γράψω
αυτό το έργο.*

Μέρος πρώτο

10 Οκτωβρίου 1720 - 19 Οκτωβρίου 1720

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

10 Οκτωβρίου 1720 - Πρωί

« εν υπάρχει αιώνιος πόνος», έλεγε πάντα στον εαυτό της, για να σταλάξει μέσα της την ελπίδα ότι όλα ήταν προσωρινά. «Ούτε μόνιμη χαρά», πρόσθετε μετά. Ίσως αυτή η φράση να είχε χάσει το νόημά της από τις τόσες επαναλήψεις και απλώς να έδειχνε τα βάσανα που της είχε επιφυλάξει η ζωή τα τελευταία χρόνια. Έμοιαζε με πάνινη κούκλα όλο ξεφτίδια, καταδικασμένη να μπαλώνει καθημερινά το ηθικό της. Παρ' όλα αυτά, είχε καταφέρει να ανασυνταχθεί χάρη στο κουράγιο της, που πήγαζε από την ανάγκη, αλλά και χάρη στον αντιδραστικό της χαρακτήρα, που την έκανε να γίνει πιο σκληρή και να προχωρήσει μπροστά. «Κανείς δεν θα μπορεί να πει ότι υπήρξα δειλή», επαναλάμβανε τώρα η Κλάρα.

Κρυμμένη κάτω από τα άχυρα που την κάλυπταν εντελώς, είχε εστιάσει την προσοχή της στις σταγόνες της βροχής που γλιστρούσαν πάνω στα δεμάτια. Έτσι απέφευγε να κοιτάζει το ιριδίζον φως που διαπερνούσε την αχυροσκεπή. Όταν το έκανε, διέκρινε ξαφνικά την απεραντοσύνη που τύλιγε την

άμαξα με την οποία ταξίδευε προς το αρχοντικό του Κασταμάρ. Έπρεπε τότε να ελέγξει την αναπνοή της, καθώς και μόνο η σκέψη ότι δεν βρισκόταν μέσα στους τοίχους ενός σπιτιού επιτάχυνε τον ρυθμό της σε τέτοιο βαθμό, που θα την έκανε να καταρρεύσει. Μια φορά είχε χάσει τις αισθήσεις της από εκείνες τις κρίσεις πανικού που την έπιαναν. Πόσο μισούσε αυτή την αδυναμία. Ένωθε ευάλωτη, λες και όλα τα κακά του κόσμου θα έπεφταν πάνω της, και την κυρίευε μια ξαφνική εξάντληση. Θυμήθηκε ότι ακριβώς εξαιτίας αυτού του φόβου είχε νιώσει διχασμένη όταν έμαθε, μέσω της σενιόρα Μονκάδα, ότι στο Κασταμάρ είχε αδειάσει μια θέση. Η προϊσταμένη του βοηθητικού προσωπικού την είχε πλησιάσει και την είχε ενημερώσει ότι ο δον Μελκιάδες Ελκίθα, πολύ καλός της φίλος και αρχιοικονόμος στο Κασταμάρ, έψαχνε βοηθό κουζίνας.

«Μπορεί να είναι μια ευκαιρία για εσένα, Κλάρα», της είχε πει.

Ήθελε να αρπάξει αυτή την ευκαιρία, αλλά ταυτόχρονα ένιωθε τον τρόπο να την κατακλύζει, γιατί θα έπρεπε να εγκαταλείψει το νοσοκομείο στο οποίο δούλευε και διέμενε ως εσωτερική. Σαν έφερνε στον νου της ότι θα έβγαινε στους δρόμους της Μαδρίτης, ότι θα διέσχιζε την Πλάθα Μαγιόρ, όπως έκανε παλιά με τον πατέρα της, ασφυκτούσε τόσο, που άρχιζε να ιδρώνει και να χάνει τις δυνάμεις της. Ακόμα κι έτσι, σκεπάζοντας τα μάτια της μ' ένα μαντίλι, προσπάθησε να φτάσει μόνη της μέχρι την περιοχή του Αλκάθαρ.*

* Alcázar de Madrid: Ιστορικό φρούριο των Αράβων, που χτίστηκε τον 9ο αιώνα στην καρδιά της ισπανικής πρωτεύουσας. Ανάκτορο και έδρα της Ισπανικής Αυτοκρατορίας το 1560. (ΣΤΜ)

Η αδυναμία της την ανάγκασε να οπισθοχωρήσει πανικόβλητη μόλις έκανε ένα βήμα έξω από το νοσοκομείο. Η σενιόρα Μονκάδα είχε τότε την καλοσύνη να εμφανιστεί η ίδια στη θέση της μπροστά στον σενιόρ Ελκίθα και να του μιλήσει για τις άριστες μαγειρικές της ικανότητες. Χάρη σ' εκείνη, ο αρχιοικονόμος έμαθε ότι η αγάπη της Κλάρα για τη μαγειρική προερχόταν από την οικογένειά της, καθώς η μητέρα της, που είχε το ίδιο πάθος, ήταν η αρχιμαγείρισσα του καρδινάλιου Τζούλιο Αλμπερόνι, πρώην υπουργού του βασιλιά Φιλίππου Ε'. Δυστυχώς, ο ιεράρχης είχε πέσει σε δυσμένεια και είχε επιστρέψει στη Δημοκρατία της Γένοβας, παίρνοντας τη μητέρα της μαζί του.

Η Κλάρα, που είχε φτάσει να είναι η πρώτη της βοηθός, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τις υπηρεσίες της στον καρδινάλιο, καθώς επιτρεπόταν να ταξιδέψει μόνο η αρχιμαγείρισσα. Τότε πίστευε ότι θα έβρισκε σύντομα ένα άλλο αρχοντικό στο οποίο θα μπορούσε να εργαστεί, όμως όταν οι αρχιμάγειροι διαπίστωναν ότι οι συστατικές επιστολές που είχε προέρχονταν από τη μητέρα της, δεν τη θεωρούσαν αξιόπιστη, και μάλιστα της έδειχναν ακόμα λιγότερη εμπιστοσύνη επειδή ήταν μια κοπέλα υπερβολικά μορφωμένη. Έτσι, είχε περιορίσει τις φιλοδοξίες της να μπει σε μια κουζίνα και στο μεταξύ έβγαζε το ψωμί της φροντίζοντας τους φτωχούς και αναξιοπαθούντες του Γενικού Νοσοκομείου της πόλης.

Τη στεναχωρούσε βαθιά το γεγονός ότι ο πατέρας της, ο φημισμένος γιατρός Αρμάντο Μπελμόντε, είχε στερηθεί τόσα για να μορφωθούν η ίδια και η αδελφή της, κι όμως τώρα βρισκόταν σε αυτή την κατάσταση. Αλλά δεν τον κατηγορούσε. Ο πατέρας της είχε φερθεί όπως κάθε διαφωτισμένος

άνθρωπος* μέχρι τη μέρα του τραγικού θανάτου του, στις 14 Δεκεμβρίου 1710. «Τόση μόρφωση για το τίποτα», θρηνούσε η Κλάρα. Εκείνη και η αδελφή της γνώριζαν πολλά και διαφορετικά πράγματα, όπως ράψιμο και κέντημα, τρόπους συμπεριφοράς, γεωγραφία και ιστορία, λατινικά, ελληνικά, μαθηματικά, ρητορική, γραμματική και σύγχρονες γλώσσες, όπως αγγλικά και γαλλικά. Επιπλέον, έκαναν μαθήματα πάνου, τραγουδιού και χορού, τα οποία ήταν πολύ ακριβά για τους γονείς τους, χώρια που διάβαζαν συνεχώς βιβλία. Ωστόσο, μετά τον θάνατο του πατέρα, η μόρφωσή τους δεν τους χρησίμευσε πουθενά και βρέθηκαν στο χαμηλότερο σκαλοπάτι της κοινωνικής κλίμακας. Αντιθέτως, το πάθος για τη μαγειρική που μοιράζονταν μάνα και κόρη, αυτό για το οποίο ο καημένος ο πατέρας της παραπονιόταν συνεχώς, είχε μετατραπεί σε πυλώνα επιβίωσης της οικογένειας.

«Κριστίνα, αγάπη μου, έχουμε μαγειρίσσεια», επέληπτε εκείνος τη σύζυγό του. «Δεν ξέρω τι θα έλεγαν οι φίλοι μας αν μάθαιναν ότι εσύ και η μεγαλύτερη κόρη σου τριγυρνάτε ολημερίς μες στους ατμούς των φούρνων, όταν έχεις στη διάθεσή σου τόσο υπηρετικό προσωπικό».

Εκείνα τα καλά χρόνια, η Κλάρα είχε διαβάσει κάθε είδους συνταγές μαγειρικής, ακόμα και μεταφράσεις ορισμένων αραβικών και σεφαρδίτικων τόμων. Είχε καταβροχθίσει με λαιμαργία το *Βιβλίο για βραστά, λιχουδιές και σούπες* του μάγειρα Ρουπέρτο ντε Νόλα και τους *Τέσσερις τόμους για την τέχνη της*

* Η ιστορία του βιβλίου διαδραματίζεται κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά τη λήξη του Πολέμου της Ισπανικής Διαδοχής (1701-1714). Οι *ilustres*, δηλαδή «διαφωτισμένοι» ή «διαφωτιστές», υποστήριζαν τα φιλελεύθερα ιδεώδη του γαλλικού Διαφωτισμού». (ΣΤΜ)

ζαχαροπλαστικής του Μιγκέλ ντε Μπαέθα, καθώς και κάθε συνταγή που έπεφτε στα χέρια της ή στα χέρια της μητέρας της. Η Κλάρα συνόδευε από μικρή τη σενιόρα Κάνο, τη μαγειρισά τους, στην αγορά, όπου έμαθε να διαλέγει τα καλύτερα λάχανα και μαρούλια, ρεβίθια και φακές, ντομάτες, φρούτα και ρύζια. Τι τεράστια χαρά ένιωθε όταν της έδιναν να δοκιμάσει τον ζωμό από ένα μαγειρευτό που είχε σιγοβράσει ή την πικρή σοκολάτα που είχε καταφέρει να βρει ο πατέρας της χάρη στις γνωριμίες του στο παλάτι. Θυμόταν που με τη μητέρα της είχαν πείσει τον πατέρα της να χτίσει έναν φούρνο από ξύλα και πηλό, με σκοπό να ετοιμάζουν κάθε είδους φαγητά. Εκείνος είχε αρχικά αρνηθεί, αλλά στο τέλος υποχώρησε, με το πρόσχημα ότι ο φούρνος θα κάλυπτε τις ανάγκες των υπηρετών.

Αφού ενημερώθηκε για τις συστάσεις της από τη σενιόρα Μονκάδα, ο σενιόρ Μελκιάδες τη δέχτηκε για τη θέση. Έτσι, το Κασταμάρ αποτελούσε για την Κλάρα το πρώτο σκαλοπάτι για τις φιλοδοξίες της: ήταν η επιστροφή της σε μια πραγματική κουζίνα. Το να δουλεύει στο αρχοντικό του δούκα του Κασταμάρ, ο οποίος είχε υπηρετήσει τον βασιλιά Φίλιππο Ε' ως ένας από τους πλέον διακεκριμένους ευγενείς στον εμφύλιο πόλεμο, θα της πρόσφερε μια εξασφαλισμένη ζωή στους κόλπους του υπηρετικού προσωπικού. Είχε πληροφορηθεί ότι αυτό δεν ήταν ένα τυπικό αρχοντικό. Παρότι επρόκειτο για ένα από τα πιο μεγαλόπρεπα της χώρας, είχε μόλις το ένα τρίτο των υπηρετών που θα περίμενε κάποιος στην κατοικία ενός δούκα. Προφανώς, ο κύριος του σπιτιού, ο δον Ντιέγο, ζούσε απομονωμένος μετά τον θάνατο της γυναίκας του, και μόνο τα τελευταία χρόνια τον είχαν δει κάποιες σπάνιες φορές σε συγκεντρώσεις στο παλάτι.

Πριν αναχωρήσει για το Κασταμάρ, η Κλάρα είχε γράψει στην αδελφή της και στη μητέρα της. Χάρη στο γεγονός ότι πλέον ο βασιλιάς Φίλιππος είχε επιτρέψει σε όλους τους υπηκόους του –και όχι μόνο στο Στέμμα, στην αριστοκρατία και στους εμπόρους– να χρησιμοποιούν το ταχυδρομείο, μπόρεσε να τις ενημερώσει για την αλλαγή της κατοικίας της και τους υποσχέθηκε ότι θα τους έγραφε ξανά για να τους δώσει μια σταθερή διεύθυνση. Επένδυσε τις λιγοστές οικονομίες της για να σφραγίσει κάθε επιστολή. Αν και αυτό δεν ήταν πολύ συνηθισμένο, καθώς τα ταχυδρομικά έξοδα τα πλήρωνε ο παραλήπτης, εκείνη προτίμησε να τις απαλλάξει από αυτή την υποχρέωση.

Αφού έστειλε τα γράμματα, η Κλάρα αναγκάστηκε να περιμένει μια ολόκληρη μέρα τον σενιόρ Πέδρο Οτσάντο, αμαξά και προμηθευτή αλόγων στο Κασταμάρ, να τελειώσει τη δουλειά του ως μεταφορέας το βράδυ και να φορτώσει τα δεμάτια με το άχυρο την αυγή. Η μέρα ήταν βροχερή, και ως προς αυτό στάθηκε τυχερή, γιατί, εξαιτίας του καιρού, ο άνθρωπος είχε την ευγένεια να την πάρει από το αμαξοστάσιο του νοσοκομείου, κι έτσι η Κλάρα δεν χρειάστηκε να αντιμετωπίσει τον πανικό της για τους ανοιχτούς χώρους.

«Προτιμώ να καθίσω πίσω, αν δεν σας πειράζει. Έτσι θα προστατευτώ από τη βροχή κάτω από τα δεμάτια», δικαιολογήθηκε έξυπνα. «Δεν είμαι κατάλληλα ντυμένη».

Ταξίδευαν για περισσότερες από τρεις ώρες κάτω από καταρακτώδη βροχή. Πού και πού ένιωθε το τράνταγμα από κάποια λακκούβα και τότε σκεφτόταν τρομοκρατημένη ότι το αχυρένιο σκέπασμά της θα έπεφτε και θα την άφηνε ακάλυπτη. Ωστόσο αυτό δεν συνέβη. Λίγο αργότερα, με τους

μυς της ήδη να πονούν από την ανώμαλη διαδρομή, η φορτωμένη άμαξα σταμάτησε και ο σενιόρ Οτσάντο τής ανακοίνωσε πως είχαν φτάσει.

Τον αποχαίρησε ευχαριστώντας τον και κατέβηκε από την άμαξα με τα μάτια κλειστά. Η παγωμένη βροχή εισχώρησε αμέσως στον κεντημένο γιακά του φουστανιού της, προκαλώντας της μια μικρή ανατριχίλα. Περίμενε να απομακρυνθεί αρκετά η βοή από τις ρόδες της άμαξας και τότε, με σφιγμένη την καρδιά, η Κλάρα έδεσε ένα μαντίλι γύρω από τα μάτια της. Χάρη στο ελάχιστο κενό που μετά βίας τής επέτρεπε να βλέπει πού πατούσε και με τη βοήθεια ενός μπαστουνιού σαν αυτά που χρησιμοποιούν καμιά φορά οι τυφλοί, προχώρησε προς την περιτοιχισμένη αυλή που εκτεινόταν πίσω από το αρχοντικό. Κρατούσε το βλέμμα καρφωμένο στα παπούτσια της και προσευχόταν να εξακολουθήσει το μαντίλι να αποκρύπτει τον περιβάλλοντα χώρο του Κασταμάρ. Με τους παλμούς της να αυξάνονται, τάχυνε το βήμα της, ανασαίνοντας υπερβολικά γρήγορα, και αισθάνθηκε τα άκρα της να μουδιάζουν. Περνώντας κάτω από τη μικρή αψίδα στην είσοδο της αυλής, ίσα που πρόσεξε ότι προσπέρασε μερικές υπηρέτριες οι οποίες μάζευαν γελώντας κάτι ρούχα που είχαν ξεχαστεί στα σκονιά.

Ξαφνικά ένιωσε χαμένη μέσα σ' έναν τόσο μεγάλο χώρο, και το ελάχιστο άνοιγμα του μαντιλιού δεν της αρκούσε για να προσανατολιστεί. Σήκωσε το βλέμμα και είδε φευγαλέα στο βάθος, κάτω από ένα ξύλινο υπόστεγο, μια φαρδιά πόρτα. Δεν την ένοιαζε που τα θυρόφυλλα φαίνονταν κλειστά. Τρέμοντας σύγκορμη και νιώθοντας τις δυνάμεις της να την εγκαταλείπουν, έτρεξε προς τα εκεί, ικετεύοντας τον Κύριο να μην

πέσει με τα μούτρα και να μη λιποθυμήσει. Μόλις έφτασε κάτω από το υπόστεγο, τράβηξε το μαντίλι από τα μάτια της, ακούμπησε το μέτωπό της πάνω στην πόρτα, προσπαθώντας να μη σκέφτεται ότι πίσω της εκτεινόταν ο απέραντος ανοιχτός χώρος, κι έβγαλε μια κραυγή απόγνωσης.

«Τι κάνεις εκεί, κοπέλα μου;»

Η φωνή είχε έναν ξερό και αυταρχικό τόνο, που έκανε την καρδιά της να σταματήσει ακαριαία. Στράφηκε πασχίζοντας να διατηρήσει την αυτοκυριαρχία της. Σήκωσε το βλέμμα και συνάντησε τα αυστηρά μάτια μιας γυναίκας λίγο πάνω από τα πενήντα. Η Κλάρα κράτησε το βλέμμα της υψωμένο για μια στιγμή μονάχα, όμως ήταν αρκετή για να καταλάβει πως η γυναίκα εξέπεμπε μια παγερή σκληρότητα.

«Είμαι η Κλάρα Μπελμόντε, η καινούρια βοηθός κουζίνας», είπε ξέπνοα κι έτεινε τις συστάσεις της, που ήταν υπογεγραμμένες από τη σενιόρα Μονκάδα και την ίδια τη μητέρα της.

Η γυναίκα την κοίταξε επίμονα για λίγο και πήρε το χαρτί κάπως συγκρατημένα. Στην Κλάρα αυτό το χρονικό διάστημα φάνηκε αιώνας, σε βαθμό που κόντεψε να σωριαστεί από τον ίλιγγο κι ένιωσε την ανάγκη να στηριχτεί κρυφά στον τοίχο. Η άλλη σήκωσε το βλέμμα καθώς αντιλήφθηκε τη ζαλάδα της, συνοφρυώθηκε και την περιεργάστηκε σαν να μπορούσε να βουτήξει στα βάθη της ψυχής της.

«Γιατί είσαι χλωμή; Μήπως είσαι άρρωστη;» τη ρώτησε πριν συνεχίσει να διαβάζει.

Η Κλάρα έγνεψε αρνητικά με το κεφάλι. Τα πόδια της έτρεμαν και ήξερε ότι δεν θα άντεχε για πολύ ακόμα αυτή την ψευδαίσθηση κανονικότητας. Ωστόσο γνώριζε ότι αν έδειχνε

ανοιχτά την αδυναμία της να βρίσκεται σε εξωτερικό χώρο, θα έχανε τη δουλειά. Έτσι, έσφιξε τα δόντια και προσπάθησε να πάρει βαθιές ανάσες.

«Ο σενιόρ Μελκιάδες μου είπε ότι θα έστελνε μια κοπέλα σχετικά πεπειραμένη. Σαν πολύ νέα δεν είσαι εσύ;»

Εκείνη έκανε πάλι μια μικρή υπόκλιση και χρησιμοποιώντας τους καλύτερους τρόπους της απάντησε πως είχε διδαχτεί από τη μητέρα της, στο αρχοντικό του καρδινάλιου Αλμπερόνι. Η γυναίκα τής επέστρεψε το χαρτί κάπως αδιάφορα. Έπειτα, με μια αποφασιστική κίνηση, άπλωσε το χέρι, έβγαλε την αρμαθιά με τα κλειδιά και άνοιξε την πόρτα.

«Ακολουθήσέ με», τη διέταξε, και η Κλάρα μπήκε μέσα ανακουφισμένη.

Καθώς προχωρούσε, ακολουθώντας τα γοργά βήματα της άλλης, άρχισε να συνέρχεται. Ο διάδρομος με τους λευκούς, γυμνούς τοίχους ήταν πολύ μακρύς, και είχε την ευκαιρία να στηρίζεται στα κρυφά τώρα που πήγαινε πίσω από τη γυναίκα. Με τον ίδιο αυταρχικό τόνο, εκείνη την ενημέρωσε ότι η πόρτα από την οποία είχαν μόλις μπει έπρεπε να είναι πάντα κλειστή και ότι η είσοδος βρισκόταν στην άλλη πλευρά της αυλής, η οποία προφανώς έβγαζε κατευθείαν στην κουζίνα. Αυτή η εντολή έφερε ανακούφιση στην Κλάρα, καθώς δεν σκόπευε να κυκλοφορεί εκτός του αρχοντικού.

Διασταυρώθηκαν με διάφορα κορίτσια που έστρωσαν τις ποδιές τους μόλις είδαν τη γυναίκα και αμέσως πήραν δρόμο, με δύο παραπαίδια που έκαναν χρέη σερβιτόρων και με τον προμηθευτή της κουζίνας, κάποιον Χαθίντο Σουάρεθ, ο οποίος στο Κασταμάρ ήταν επιφορτισμένος με τα ψώνια. Μαζί του βρισκόταν και ο Λουίς Φερνάντεθ, υπεύθυνος για

την αποθήκη. Η γυναίκα τούς χαιρέτησε και τους δυο με το όνομά τους, αφ' υψηλού και ξερά. Ενώ διέσχιζαν τους στριφογυριστούς διαδρόμους, εμφανίστηκαν δύο φανοκόροι που ήταν υπεύθυνοι για τον φωτισμό του σπιτιού και του κήπου, οι οποίοι έκλιναν το κεφάλι με τέτοιο τρόπο, ώστε το σαγόνι τους άγγιξε το στήθος. Επίσης συναντήθηκαν με μια γεροδεμένη κοπέλα, την Γκαλατέα Μπόρκα, που είχε λακκάκια στα μάγουλα και κουβαλούσε έναν δίσκο με τις διάφορες σαλτιέρες που είχε να μοιράσει. Η προϊσταμένη της, η Ματίλντε Μαρόν, υπεύθυνη για τα συντηρημένα τρόφιμα και τα φρούτα, της έδειχνε με νευρικές κινήσεις πού να τις τοποθετήσει. Καθένας απ' όλους αυτούς στεκόταν προσοχή μπροστά στη γυναίκα, διακόπτοντας ό,τι έκανε εκείνη τη στιγμή.

«Θα δουλέψεις δοκιμαστικά για όσο καιρό κρίνω ότι χρειάζεται, και αν η δουλειά σου ή η αφοσίωσή σου δεν με ικανοποιήσουν, θα επιστρέψεις αμέσως στη Μαδρίτη. Θα παίρνεις έξι χάλκινα ρεάλια τη μέρα, θα δικαιούσαι τρία γεύματα και θα έχεις μία μέρα ξεκούρασης την εβδομάδα, που συνήθως θα είναι Κυριακή. Σε κάθε περίπτωση, θα μπορείς να πηγαίνεις στη λειτουργία καθημερινά. Θα κοιμάσαι στην κουζίνα, σ' ένα καμαράκι που κλείνει με συρόμενη πόρτα», της ξεκαθάρισε με σχολαστική ακρίβεια, ενώ περνούσε μπροστά από δύο πλύστρες στις οποίες δεν έδωσε καν σημασία.

Η Κλάρα κατένευσε. Αν ήταν άντρας και βρισκόταν στην Αυλή του βασιλιά, θα έπαιρνε γύρω στα έντεκα χάλκινα ρεάλια τη μέρα. Ακόμα κι έτσι, το ημερομίσθιό της ήταν πάνω από τον μέσο όρο, και γι' αυτό ένιωθε τυχερή. Υπήρχαν κορίτσια που σφουγγάριζαν σκάλες για λιγότερο από δύο ρεάλια τη μέρα. Εκείνη θα μπορούσε, τουλάχιστον, να βάλει στην

άκρα κάποια χρήματα, σε περίπτωση που βρισκόταν σε χειρότερες συνθήκες στο μέλλον.

«Δεν ανέχομαι την τεμπελιά, ούτε τις μυστικές σχέσεις μεταξύ του προσωπικού, και φυσικά ούτε τις κρυφές επισκέψεις από άντρες», συνέχισε η γυναίκα.

Προχώρησαν στον διάδρομο, που είχε μια πανέμορφη ξυλόγλυπτη οροφή, μέχρι που έφτασαν σε μια δίφυλλη πόρτα από αγριοκερασιά. Η πινακίδα που έγραφε «Φούρνοι» υποδήλωνε ότι ετοιμάζονταν να μπουν στην κουζίνα. Ξαφνικά εμφανίστηκε μια καμαριέρα που κρατούσε έναν ασημένιο δίσκο. Πάνω του υπήρχε ένα πρόγευμα που αποτελούνταν από ζωμό πουλερικών, γάλα και σοκολάτα σε ξεχωριστές κανάτες, φέτες ψητού ψωμιού αλειμμένες με λαρδί και πασπαλισμένες με ζάχαρη και κανέλα, βραστά αβγά, μαλακά ψωμάκια και λίγο χοιρομέρι. Η Κλάρα αντιλήφθηκε με μια ματιά ότι ο ζωμός είχε πάρα πολλά μπαχαρικά, οι φέτες ψωμιού ήταν υπερβολικά λιπαρές, τα αβγά πολύ σφιχτά και τα ψωμάκια ήθελαν ακόμα μερικά λεπτά ψήσιμο. Επίσης, της έλειπε δίπλα από την κοπέλα ένας αρχισερβιτόρος, που θα έπρεπε να κρατά τα μαχαιροπίρουνα, το ποτήρι, το ψωμί και το φαγητό από την κουζίνα μέχρι τον κύριο. Μόνο τα χοντρά κομμάτια από χοιρομέρι έμοιαζαν να έχουν ετοιμαστεί σωστά, να έχουν κοπεί όπως έπρεπε και να έχουν τηγανιστεί στο ίδιο τους το λίπος. Ωστόσο αυτό που της τράβηξε περισσότερο την προσοχή ήταν η παρουσίαση. Παρά το ξεχωριστό σερβίτιο, με τις κούπες που έφεραν το οικόσημο και τα κομψά, ασημένια μαχαιροπίρουνα τα οποία περιλάμβαναν ένα πιρούνι με τέσσερις μύτες, κάτι που δεν ήταν καθόλου συνηθισμένο, η παρουσίαση του πρωινού φανέρωνε ότι δεν είχε τύχει της

προσοχής που άρμοζε σ' έναν Ισπανό ευγενή. Η απόσταση μεταξύ των μαχαιροπύρουων δεν ήταν σωστά υπολογισμένη και, το χειρότερο όλων, απουσίαζε μια ελάχιστη διακόσμηση με λουλούδια, άκρως απαραίτητη σ' ένα πρωινό. Το λευκό δαντελωτό πετσετάκι εξέιχε άτσαλα από τον δίσκο, χωρίς κάποιος να το έχει διορθώσει. Τα ψωμάκια, ο ζωμός, το χοιρομέρι και τα αβγά, τα οποία έπρεπε να βρίσκονται κάτω από ένα ασημένιο κάλυμμα για να διατηρούνται ζεστά, ήταν πλήρως εκτεθειμένα, στερώντας έτσι και την αίσθηση έκπληξης που τους χάριζε αυτό το σκεύος.

Ένα βλέμμα της γυναίκας ήταν αρκετό για να σταματήσει η κοπέλα. Η οικονόμος την πλησίασε και τοποθέτησε το κουταλάκι του καφέ απολύτως παράλληλα και στην κατάλληλη απόσταση από το σετ του πρωινού, κι έβαλε τις ασημένιες κανάτες στη σωστή τους θέση.

«Μην κουνιέσαι, Ελίσα», τη διέταξε με την τρομακτική φωνή της. «Εντάξει, τώρα μπορείς να φύγεις».

«Μάλιστα, δόνια Ούρσουλα», απάντησε η Ελίσα και υποκλίθηκε κρατώντας τον βαρύ δίσκο, ενώ περίμενε μέχρι εκείνες να μπουν στην κουζίνα.

Όσες βρίσκονταν εκεί σταμάτησαν αμέσως τις δουλειές τους μόλις τις είδαν, κάνοντας μια μικρή υπόκλιση. Ήταν προφανές ότι η γυναίκα, με εντολή του δούκα, είχε το γενικό πρόσταγμα στην κουζίνα και στα τμήματα που σχετίζονταν με αυτή. Με μια χειρονομία της, οι δραστηριότητες συνεχίστηκαν, και η Κλάρα παρατήρησε ότι δύο υπηρέτριες ξεπουπουλίαζαν με μαεστρία κοκόρια για το μεσημεριανό φαγητό. Κάπως αφηρημένη, μια άλλη μαρινάριζε δύο μικρά κοτόπουλα, ενώ στο βάθος είδε μια παχιά γυναίκα που τις

παρακολουθούσε πλαγίως, καθώς ετοιμάζε τη σάλτσα μανιταριών που θα συνόδευε το κρέας.

Σκέφτηκε ότι σίγουρα το προσωπικό ήταν ανεπαρκές για ένα τέτοιο αρχοντικό όπως το Κασταμάρ. Έλειπαν τουλάχιστον τρεις βοηθοί ως δεύτερες μαγείρισσες, μία βοηθός για την αρχιμαγείρισσα, ενώ χρειάζονταν περισσότεροι σερβιτόροι και βοηθοί σερβιτόρων και, τέλος, περισσότερες υπηρέτριες για να τρίβουν τα πατώματα, να σκουπίζουν και να ξεπουπουλιάζουν πουλερικά. Ωστόσο ο κύριος ζούσε στο κτήμα με τον αδελφό του, σύμφωνα με όσα της είχε πει η σενιόρα Μονκάδα, και τέσσερα άτομα στην προετοιμασία των γευμάτων του ήταν, πρακτικά, παραπάνω από αρκετά.

Η Κλάρα ανταποκρίθηκε στην ευγενική υποδοχή με μια παρόμοια υπόκλιση και αναρωτήθηκε πώς ήταν δυνατόν η οικονόμος να συγκεντρώνει τόση εξουσία στα χέρια της. Το φυσιολογικό σ' ένα αρχοντικό ήταν η κυρία να έχει υπό την επίβλεψή της το γυναικείο προσωπικό – από τις καμαριέρες, τις υπηρέτριες, τις συνοδούς και τις σερβιτόρες μέχρι τις πλύστρες και αυτές που κολλάριζαν τα ρούχα. Εδώ, ωστόσο, η οικονόμος έμοιαζε να ασκεί έλεγχο τόσο στις γυναίκες όσο και στους άντρες. Ήταν μάλλον κάποιου είδους επιστάτρια, η σημαντικότερη υπηρετική θέση στη βασιλική Αυλή μετά τον αρχιοικονόμο, που τα καθήκοντά του περιλάμβαναν την επιθεώρηση των βοηθητικών κτισμάτων, τον καθορισμό των πληρωμών και των αδειών και τη διαχείριση των οικονομικών. Προς το παρόν, οι δύο που έκαναν κουμάντο φαινόταν να είναι ο δον Μελκιάδες Ελκίθα, ο επικεφαλής του υπηρετικού προσωπικού, κι εκείνη η επιβλητική γυναίκα που στεκόταν μπροστά της και ονομαζόταν Ούρσουλα Μπερενγκέρ,

όπως έμαθε πολύ σύντομα. Αναρωτήθηκε πώς να ήταν η σχέση τους.

«Μας απομένει μόνο μία εβδομάδα για την ετήσια γιορτή στη μνήμη της εκλιπούσης συζύγου του κυρίου, της αγαπημένης μας δόνια Άλμπα», της είπε η δόνια Ούρσουλα με επισημότητα. «Για τον δούκα, αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Πρόκειται για ένα γεγονός στο οποίο παρίστανται πάντα οι Υψηλότητες τους και ολόκληρη η αριστοκρατία της Μαδρίτης. Πρέπει να αρθούμε στο ύψος των περιστάσεων».

Η Κλάρα έγενεφ καταφατικά και η γυναίκα έστρεψε το βλέμμα της προς το βάθος της κουζίνας.

«Σενιόρα Εσκριβά», είπε απότομα, «σας παρουσιάζω την καινούρια βοηθό κουζίνας, τη σενιορίτα Κλάρα Μπελμόντε. Ενημερώστε τη για τα υπόλοιπα καθήκοντά της».

Η παχιά μαγείρισσα πλησίασε και η Κλάρα ένιωσε να την εξετάζει με τα γουρουνίσια μάτια της σαν να ήταν ένα κομμάτι κρέας. Στη συνέχεια, η δόνια Ούρσουλα αποχώρησε, αφήνοντας πίσω της μια σιωπή γεμάτη ένταση. Ενώ οι υπόλοιπες γυναίκες δεν έπαιρναν τα μάτια τους από πάνω της, εκείνη εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία για να παρατηρήσει τις λεπτομέρειες της κουζίνας. Η μητέρα της πάντοτε της έλεγε ότι η όψη μιας κουζίνας είναι η όψη του μάγειρά της. Μετά το πρωινό που είχαν προσφέρει στον κύριο, δεν ένιωσε έκπληξη όταν είδε τις εστίες μαυρισμένες από την καπνιά, τον φούρνο και την καμινάδα του τζακιού ακαθάριστα, τις σουβλές σε ακαταστασία, τον νεροχύτη βουλωμένο, το πηγάδι να χάσκει ορθάνοιχτο, χωρίς το σκέπασμά του. Τα ντουλάπια με τα μπαχαρικά –κλειδωμένα και με τις ονομασίες χαραγμένες σε μέταλλο– έμοιαζαν να έχουν λιπαρή βρομιά στα χαμηλά

ράφια. Επιπλέον δεν μπορούσε να μαντέψει με τι κριτήριο είχαν τοποθετηθεί. Ο πάγκος εργασίας είχε υπολείμματα από αίμα, κρασί, μπαχαρικά και εντόσθια από προηγούμενες παρασκευές, τα οποία έκρυβαν το γκριζο χρώμα του, πράγμα που έδειχνε ότι, παρά την καθημερινή καθαριότητα, δεν είχε τριφτεί με τη δέουσα προσοχή.

«Τι είναι αυτό το κοκαλιάρικο που μου κουβάλησαν;» είπε η αρχιμαγείρισσα κοιτάζοντάς την περιφρονητικά.

Η Κλάρα αναπήδησε ελαφρά κι έκανε ένα βήμα πίσω. Ακουμπώντας το πόδι της στα γλιστερά πλακάκια του δαπέδου, ένιωσε κάτι να συνθλίβεται κάτω από το μποτίνι της. Η σενιόρα Εσκριβά χαμογέλασε όταν την είδε να σηκώνει τη σόλα και να ανακαλύπτει μια λιωμένη κατσαρίδα.

«Έκανες ήδη κάτι χρήσιμο, έχουμε τώρα μία λιγότερη για την οποία πρέπει να ανησυχούμε. Παρά τις προσπάθειες να τις εξολοθρεύσουν, τίποτα. Είναι σαν την πανούκλα», είπε, και όσες ήταν παρούσες γέλασαν με το σχόλιο της προϊσταμένης τους. «Εγώ είμαι η Ασουνθιόν Εσκριβά, η μαγείρισσα του Κασταμάρ, κι αυτές είναι η Μαρία και η Εμίλια, οι παραδουλεύτρες. Εκείνη που ετοιμάζει τα κοτόπουλα είναι η Κάρμεν ντελ Καστίγιο, η βοηθός μου. Και η αναμαλλιασμένη εκεί πέρα είναι η Ροσαλία, παλαβή και χαμένη. Ο κύριος την κρατά εδώ από οίκτο».

Η Κλάρα είδε τότε ένα πέμπτο άτομο κάτω από το τραπέζι. Η Ροσαλία την κοίταξε με ανοιχτό το στόμα και τα σάλια της να στάζουν και τη χαίρετησε μ' ένα στραβό χαμόγελο. Έπειτα σήκωσε το χέρι της και της έδειξε άλλη μία κατσαρίδα.

«Μου αρέσει ο ήχος που κάνουν όταν τσακίζονται», είπε με μεγάλη προσπάθεια.

Η Κλάρα τής ανταπέδωσε το χαμόγελο, και τότε η σενιόρα Εσκριβά την πλησίασε και την άρπαξε από το μπράτσο κάπως βίαια.

«Ξεκίνα να καθαρίζεις τα κρεμμύδια!» φώναξε. «Άντε, πιτσιρικά, ήρθες εδώ για να δουλέψεις, όχι για να κοιτάξεις τις κατσαρόλες!»

Στην Κλάρα θύμιζε χοντρή, γερασμένη γουρούνα που στρίγκλιζε στο αχούρι της. Η ψευδαισθηση που είχε ότι θα δούλευε κάτω από τις εντολές ενός σπουδαίου μάγειρα δαλύθηκε εκείνη ακριβώς τη στιγμή. Της αρκούσε να κοιτάξει τα νύχια της σενιόρα Εσκριβά, που ήταν μαυρισμένα από υπολείμματα τροφών και στάχτη, για να καταλάβει ότι πολύ λίγα θα μάθαινε στο πλάι της. Ήταν ξεκάθαρο ότι ο κύριος του Κασταμάρ είχε εγκαταλειφθεί στη ρουτίνα ενός φαγητού χωρίς ευπρέπεια και χωρίς την απαραίτητη καθαριότητα. Σε κανένα ευυπόληπτο σπίτι ευγενών δεν θα επιτρεπόταν τέτοια εγκατάλειψη.

10 Οκτωβρίου 1720 - Μεσημέρι

Στους άντρες άρεσε να κάνουν κουμάντο, όμως η Ούρσουλα είχε μάθει με επώδυνο τρόπο ότι κανένας ποτέ δεν θα έκαμπε τη θέλησή της. Γι' αυτό η άφιξη της καινούριας βοηθού κουζίνας χωρίς την έγκρισή της, χωρίς καν μια ενημέρωση για την πρόσληψή της, είχε προκαλέσει την οργή της. Ο δον Μελκιάδης Ελκίθα αμφισβητούσε κάποιες φορές την κυριαρχία της στο υπηρετικό προσωπικό, αλλά σ' εκείνο το αρχοντικό καμία φωνή δεν ήταν πιο δυνατή από τη δική της,

και ο αρχιοικονόμος το γνώριζε αυτό. Αν ερχόταν αντιμέτωπος μαζί της, είχε πολύ περισσότερα να χάσει από τη δουλειά του. Το καλύτερο για όλους θα ήταν να είχε φύγει από καιρό, παίρνοντας και το σκοτεινό του μυστικό. Έτσι, στο Κασταμάρ τα πάντα θα έμεναν υπό την αυστηρή επίβλεψή της και θα λειτουργούσαν σαν ένα καλοκουρδισμένο εκκρεμές.

Βυθισμένη σε αυτές τις σκέψεις, η Ούρσουλα διέσχισε τον διάδρομο κι έφτασε στην πόρτα του γραφείου του αρχιοικονόμου. Χτύπησε δύο φορές ελαφρά, ώστε να κρύψει αυτό που σιγόβραζε μέσα της. Η βαθιά φωνή του σενιόρ Ελκίθα ακούστηκε από την άλλη πλευρά, επιτρέποντάς της να περάσει. Όπως απαιτούσε το πρωτόκολλο, έκανε ένα μικρό νεύμα με το κεφάλι και τον αποκάλεσε με το όνομά του. Ο δον Μελκιάδες ήταν απασχολημένος μ' ένα από τα κόκκινα σημειωματάρια του, αυτά που δεν θα διάβαζε ποτέ κανείς. Έγραφε τα ημερολόγιά του με πληθώρα λεπτομερειών, επιχειρώντας να μεταφέρει στο χαρτί την αφοσίωση που έδειχνε στα καθήκοντά του ως επικεφαλής του υπηρετικού προσωπικού. Μια αφοσίωση που, κατά τη γνώμη της, με το πέρασμα των χρόνων είχε εξασθενήσει, καθιστώντας τον έναν υπηρέτη μαθημένο στη ρουτίνα, χωρίς καμία φιλοδοξία να βελτιωθεί. Η Ούρσουλα περίμενε να σηκώσει το κεφάλι του. Ανάμεσά τους επικρατούσε σιωπή, μια από εκείνες τις συνηθισμένες, θλιβερές σιωπές που την εκνεύριζαν πολύ. Ο δον Μελκιάδες ίσα που της έριξε μια ματιά, χωρίς να σταματήσει να γράφει.

«Α, εσείς είστε», είπε λακωνικά.

Εκείνη αγνόησε την περιφρόνησή του κοιτάζοντάς τον όπως κάποιος που παραμονεύει ένα θήραμα στο σκοτάδι,

πριν τον ταπεινώσει για την αποτυχημένη του προσπάθεια να αμφισβητήσει την κυριαρχία της.

«Ήρθα να σας ενημερώσω ότι κατέφτασε η βοηθός κουζίνας», του είπε με ευθύτητα. «Υποθέτω ότι έχει τα κατάλληλα προσόντα και...»

«Ναι, τα έχει, δεν χρειάζεται παρά να διαβάσετε τις συστάσεις της, δόνια Ούρσουλα», τη διέκοψε ξερά, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι του.

Εκείνη έμεινε και πάλι σιωπηλή, και τότε αυτός ύψωσε το ένα από τα παχιά του φρύδια και τη λοξοκοίταξε από πάνω ως κάτω, σαν να προσπαθούσε να τη φέρει σε δύσκολη θέση. Η Ούρσουλα περίμενε. Ήξερε ότι αυτό το παιχνίδι θα τελείωνε με δική της νίκη.

«Για το ετήσιο δείπνο της Εξοχότητάς του, ίσως θα ήταν καλύτερα να ετοιμάσουμε ένα από τα σαλόνια της ανατολικής πτέρυγας», του είπε αλλάζοντας θέμα.

Δεν της απάντησε, συνέχισε απλώς να γράφει. Εκείνη σκεφτόταν ότι θα πρέπει να ένιωθε δυνατός στη σιωπή του, λες και χρειαζόταν την άδειά του για να κάνει κάτι τέτοιο. Ωστόσο έσφιξε τα χείλη της, ενώ αυτός παρέμεινε σιωπηλός για λίγο ακόμα.

«Όπως κρίνετε εσείς, δόνια Ούρσουλα», της απάντησε τελικά.

Άφησε να περάσουν μερικές στιγμές, πριν του δώσει το τελειωτικό χτύπημα. Τότε πλησίασε το γραφείο του και τον κοίταξε εξεταστικά, σαν να ήταν έντομο.

«Δον Μελκιάδες, θα μου κάνετε τη χάρη να πάψετε να γράφετε για ένα λεπτό και να με ακούσετε προσεκτικά;» του ζήτησε με πολύ ευγενικό τόνο.

«Με συγχωρείτε, δόνα Ούρσουλα», της απάντησε αμέσως, παριστάνοντας τον αφηρημένο.

Με ένα ύπουλο χαμόγελο, η Ούρσουλα τον πλησίασε λίγο ακόμα, νιώθοντας ότι τον έκανε να φαίνεται ζαρωμένος και μικρός. Τότε, πολύ γλυκά, ξεστόμισε λόγια που ήξερε τι ζημιά θα προκαλούσαν στην περηφάνια του ως άντρα, αλλά και ως υπηρέτη.

«Δον Μελκιάδες, είστε ο επικεφαλής του υπηρετικού προσωπικού στο Κασταμάρ, σας παρακαλώ να συμπεριφέρεστε με τρόπο αρμόζοντα...»

Αυτός κοκκίνισε και σηκώθηκε θυμωμένος από την καρέκλα του.

«...ειδικά μπροστά μου», κατέληξε.

Ο δον Μελκιάδες έτρεμε σαν το ζελέ που μόλις ακούμπησε στο πιάτο. Εκείνη καθυστέρησε εσκεμμένα να μιλήσει, μέχρι που ο άντρας έκανε να πει κάτι.

«Διαφορετικά θα αναγκαστώ να συζητήσω με την Εξοχότητά του το μικρό σας μυστικό», τον έκοψε και πάλι.

Αυτός, ξέροντας ότι το μόνο που μπορούσε να κάνει μπροστά σε μια τέτοια απειλή ήταν να υποχωρήσει, ένωσε απόγνωση. Ωστόσο, σε μια προσπάθεια να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του, την κάρφωσε με το βλέμμα του, δείχνοντας προσβεβλημένος.

Ένα αχνό χαμόγελο εμφανίστηκε στις άκρες των χειλιών της. Ήταν η καθιερωμένη της νίκη εδώ και κάποια χρόνια, κάθε φορά που χρειαζόταν να του το θυμίσει. Μια νίκη κατά της αντρικής δύναμης και κατά της καταπιεστικής κοινωνίας που τόσο την είχε βλάψει στο παρελθόν. Αυτές οι αντιδράσεις του δον Μελκιάδες εκδηλώνονταν όλο και πιο αραιά, και

κάποια μέρα θα ήταν απλώς ένας άντρας που θα είχε συνηθίσει στην ιδέα ότι οι μεγάλες αποφάσεις στο Κασταμάρ δεν θα περνούσαν πια από το γραφείο του, παρά μόνο ως απλή ενημέρωση.

Η Ούρσουλα στράφηκε να φύγει, όπως τις άλλες φορές. Ωστόσο, όταν έφτασε στην πόρτα, σκέφτηκε ότι το περιφρονητικό βλέμμα του άξιζε μεγαλύτερη τιμωρία.

«Και παρεμπιπτόντως, μη θυμώνετε τόσο», πρόσθεσε. «Και οι δυο μας ξέρουμε ποιος κάνει κουμάντο σε αυτό το σπίτι. Εμείς είμαστε σαν δυο σύζυγοι σε κακό γάμο: τηρούμε απλώς τα προσχήματα».

Ο δον Μελκιάδες χάιδεψε το μουστάκι του. Στο πρόσωπό του καθρεφτιζόταν η θλίψη των ηττημένων ψυχών. Η Ούρσουλα στράφηκε να φύγει οριστικά, αλλά με την άκρη του ματιού της είδε πως, πίσω στο γραφείο του, ο σπουδαίος αρχιοικονόμος του Κασταμάρ σωριάστηκε στον θρόνο του από στάχτη.